

Groen Gas Verdient Een Eerlijk Speelveld

Energiepodium, 15-01-2020

Martien Visser is er klip en klaar over: transport, distributie en opslag van gas is vele malen goedkoper dan van elektriciteit of warmte.

Nederland wil aardgas uit de gebouwde omgeving verbannen. Er wordt volop geëxperimenteerd en nog fanatieker gestudeerd. Een walhalla voor consultants, die er een goed belegde boterham aan verdienen. Langzaam maar zeker wordt duidelijk dat vervanging van aardgas door groen gas meestal de meest attractieve optie is. Nog meer wanneer dit gecombineerd wordt met een redelijke isolatie en hybride warmtepompen. Uitzonderingen daargelaten leidt groen gas tot de laagste maatschappelijke kosten en geeft het burgers de minste sores. De reden is eenvoudig: transport, distributie en opslag van energie van gas is vele malen goedkoper dan van elektriciteit of warmte. Bovendien ligt de gasinfra er al.

“Groen gas wordt in Nederland op allerlei manieren gediscrimineerd”

Dat is geen verrassende uitkomst. Omringende landen komen tot dezelfde conclusie. Het Britse Committee on Climate Change (CCC) kiest voor groen gas in de gebouwde omgeving en wil dat HR-ketels aan het einde van hun levensduur vervangen worden door hybride warmtepompen op groen gas. Onze buurlanden Duitsland en België vervangen Groningen gas door hoogcalorisch gas en breiden hun gasinfra gestaag uit, ten koste van olie.

De Nederlandse overheid wil een kosteneffectieve energietransitie waarbij de burgers worden ontzorgd. Gespreid bedje voor groen gas zou je denken. Niets is minder waar. Er is geen eerlijk speelveld. Groen gas wordt in Nederland juist op allerlei manieren gediscrimineerd.

In hernieuwbare statistieken zoekt u vergeefs naar groen gas. De officiële naam is biogas. In 2018 produceerde Nederland 360 miljoen m³ biogas. Het grootste deel daarvan werd ter plekke verbrand. Slechts 1/3 wordt in het gasnet gebracht, het groene gas. Die 120 miljoen m³ was voldoende voor 85.000 woningen; maar het hadden er dus ook ruim 250.000 kunnen zijn. En bij gebruik van hybride warmtepompen was er in Nederland biogas voldoende voor zelfs 700.000 woningen. Natuurlijk, er zullen uitzonderingen zijn, maar wanneer we twee derde van alle biogas ter plekke verbranden, terwijl de gebouwde omgeving naar groen gas smacht, dan gaat er echt iets fout. We doen net of groen gas niet meer waard is als aardgas en vergeten de maatschappelijke baten ervan in de vorm van goedkope gasinfra.

“Men kijkt niet verder dan de neus lang is, in dit geval stopt het denken bij de productie van energie”

Zo mogelijk nog gekker zijn de investeringen in warmtenetten op biomassa. Je kunt die biomassa met hetzelfde rendement ook omzetten in groen gas. Het gasnet ligt er vaak al en je bespaart dan op de aanleg van een duur warmtenet. Maar deze afweging worden zelden gemaakt. Groen gas wordt fiscaal gediscrimineerd. Want wanneer je van biomassa warm water maakt, dan hoef je bij levering van deze energie aan huishoudens geen energiebelasting en opslag duurzame energie af te dragen. Maar wanneer je dezelfde biomassa omzet in groen gas, dan zijn die belastingen wel verschuldigd. Hoezo

gelijke kansen? Dus worden er warmtenetten aangelegd. Vaak ook nog met extra subsidie. Maatschappelijk levert dit onnodige kosten op; voor de consumenten maakt het weinig uit. Voor de schatkist resteert €700 per woning per jaar aan gemiste inkomsten.

RVO en het PBL doen het niet beter. In de rangschikking van SDE-aanvragen houdt men geen enkele rekening met de kosten van netwerk en andere systeemkosten. Men kijkt niet verder dan de neus lang is; in dit geval stopt het denken bij de productie van energie. De verschillen in transport, distributie en opslagkosten worden vergeten. Opdracht van EZK, heeft men mij wel eens vertrouwelijk verteld. Of het klopt, ik kan het bijna niet geloven.

“Impliciet was het pleidooi de biomassa met vrachtwagens af te gaan voeren”

Groen gas verdwijnt op die manier uit beeld. Recent kreeg ik een rapport onder ogen waarin voor een plattelandsgemeente in Noord-Nederland alle hernieuwbare opties in detail waren uitgewerkt. Vastgesteld werd dat er veel reststromen biomassa waren. De aanleg van warmtenetten in de dorpen was echter te duur en de productie van elektriciteit uit die biomassa was ook al geen optie, want dat gebeurt met wind en zon. De mogelijkheid van groen gas werd niet eens genoemd. Impliciet was het pleidooi de biomassa met vrachtwagens naar Amsterdam of zo af te gaan voeren.

Ik besef dat de beschikbaarheid van biomassa in de toekomst een knelpunt kan worden. Vooral nog zijn er veel reststromen die benut kunnen worden. PBL gaat uit van 400 PJ uit Nederland alleen al. Daar kun je 10 miljard m³ groen gas van maken. Meer dan voldoende om de totale gebouwde omgeving van aardgas te ontdoen, zeker als gewerkt wordt met hybride warmtepompen. Beschikbaar is dus geen issue.

Aan de kosten zal het ook niet liggen. Groen gas is goedkoper dan men vaak denkt. In veel studies wordt gerekend met een kostprijs van 100 €/m³. De laatste SDE-ronde leverde groen gas-projecten op met een kostprijs beneden 60 €/m³. Bovendien is er op de langere termijn groene waterstof. Vooral nog is die waterstof te duur. Alom wordt evenwel verwacht dat de prijs van groene waterstof richting 3 €/kg gaat in 2030, terwijl op termijn een kostprijs van €2/kg mogelijk is. Dat komt qua energie overeen met een groen gasprijs van 75 €/m³, respectievelijk 50 €/m³. Dus mocht groen gas in de toekomst toch duur worden, dan wordt het weggeconcurrereerd door groene waterstof. Het Britse CCC stelt daarom ook voor om toekomstige gasapparatuur H₂-ready te maken; de apparatuur moet zowel op groen gas als op waterstof kunnen werken. Op die manier voorkom je lock-in.

Die overgang naar waterstof zal echter nog geruime tijd duren. We moeten nog beginnen met de productie van H₂-ready apparatuur. En na het verplicht stellen ervan zal het geruime tijd duren voordat vrijwel alle oude toestellen zijn vervangen. Ombouw van grootverbruikers in de industrie naar waterstof ligt dan meer voor de hand. Het beschikbare groene gas wordt dan primair ingezet in de gebouwde omgeving.

“De overgang naar waterstof zal nog geruime tijd duren”

Vooral nog is er een tekort aan groen gas. De voordelen ervan wat betreft systeemkosten worden niet meegewogen. Fiscaal wordt groen gas unfair behandeld ten opzichte van warmtesystemen. Dat tekort

aan groen gas zal daardoor niet zomaar verdwijnen. Dat maakt de energietransitie onnodig duur en op die wijze worden gemeenten gedwongen maatregelen te nemen waar hun bewoners niet op zitten te wachten. Hoog tijd dat er een eerlijk speelveld komt.

Martien Visser

Martien Visser is lector energietransitie & netintegratie, Hanzehogeschool Groningen en Manager Corporate Strategy bij Gasunie. Hij schrijft zijn column op persoonlijke titel. Zijn mening komt niet noodzakelijkerwijs overeen met die van de Hanzehogeschool of Gasunie.